

SPREČAVANJE PRANJA NOVCA: OSNOVE

Dio 1: Uvod u sprečavanje pranja novca za profesionalne računovođe

ŠTA JE PRANJE NOVCA?

Pranje novca je postupak pretvaranja tzv. prljavog novca u sredstva koja izgledaju zakonito i koja se, prema tome, mogu trošiti kao da potiču iz legalnih izvora. Pranjem novca se legitimiziraju protuzakonito stečeni prihodi, što trgovcima ljudima i narkoticima, te drugim kriminalnim grupama omogućava da nastave stjecati dobit i širiti svoje djelovanje. Procjenjuje se da se godišnje u svijetu opere preko bilijun američkih dolara.*

* Odjel za narkotike i kriminal Ujedinjenih nacija

Šta je svrha ovog Vodiča?

Ovim setom osnova se profesionalnim računovođama nastoji pomoći da steknu bolje razumijevanje toga kako pranje novca funkcionira i rizike s kojima se oni suočavaju, kao i šta sve mogu napraviti da umanje te rizike i daju pozitivan doprinos javnom interesu. Koncipirane su tako da budu pristupačne i jednostavne za upotrebu. Kako nije moguće obuhvatiti sva relevantna pitanja i lokalne uvjete, u osnovama se obrađuju samo ona od njih koja su najbitnija za profesionalne računovođe.

Zašto se ova oblast tiče računovođa?

Sprečavanje pranja novca nije samo stvar provođenja pravnih propisa. Privredni kriminal, uključujući pranje novca, utiče na živote običnih građana više od gotovo bilo koje druge vrste sigurnosne prijetnje. Pranje novca šteti cijelom društvu, bilo kroz protuzakonito ulaganje u vrhunske nekretnine, porast nasilja povezanog s narkoticima u siromašnijim područjima ili u vidu traume koju podnesu žrtve trgovine ljudima. Kriminalci uključeni u to zloupotrebljavaju najranjivije pojedince u našim zajednicama i donose narkotike i nasilje na naše ulice, nagrizaajući tako samu srž društva.

Kao profesija koja djeluje u službi javnog interesa dužni smo uraditi svoj dio posla kako bismo svoje okruženje učinili sigurnim. Profesionalne računovođe, kao zaštitnici finansijskog sistema, prva su linija obrane koja onemogućava da se protuzakonito stečena sredstva infiltriraju u ekonomiju.

Šta su rizici pranja novca?

Pranje novca primarno izlaže profesionalne računovođe trima vrstama rizika. Konkretno, oni mogu:

- biti korišteni da peru novac (tako što, primjera radi, drže protuzakonito stečena sredstva na bankovnim računima ili učestvuju u aranžmanima kojima se prikriva stvarno vlasništvo nad takvim sredstvima);
- biti korišteni da omoguće drugim licima da peru novac (na primjer, kroz kreiranje posebnih korporativnih sredstava koja će služiti za pranje novca ili upoznavanje osobe koja se bavi pranjem novca s drugim stručnim savjetnicima); i
- pretrpjeti zakonsku, regulatornu ili reputacijsku štetu, jer je neki od klijenata (odnosno pridruženih subjekata klijenata) uključen u pranje novca, te da na to nisu upozorili i prijavili.

KAKO FUNKCIONIRA PRANJE NOVCA?

Pranje novca podrazumijeva odvajanje protuzakonito stečene dobiti od datog protuzakonitog djelovanja kroz polaganje /engl. *placement*/, preslojavanje /engl. *layering*/ i integriranje iste u zakoniti financijski sistem.

POLAGANJE

Osoba koja pere novac uvodi protuzakonito stečenu dobit u financijski sistem kroz dijeljenje većih iznosa novca na manje, koji su manje sumnjivi i kao takve ih je moguće direktno položiti na bankovne račune ili iskoristiti za kupovinu više novčanih instrumenata (čekova, platnih naloga i sl.) a potom podići i položiti na račune na drugim lokacijama. U moguće metode se ubrajaju:

- **promjena valuta i denominacije;**
- **transportiranje gotovine; i**
- **gotovinski polog.**

PRESLOJAVANJE

Osoba koja pere novac vrši niz konverzija, odnosno premješta sredstva kako bi ih distancirala od izvora. Ona se mogu pomjerati kroz kupovinu i prodaju ulagačkih instrumenata ili ih se prosto prebaci preko više računa kod različitih banaka diljem svijeta. Takva primjena raštrkanih računa za pranje novca naročito je prisutna u jurisdikcijama gdje nedostaje saradnje u istragama na suzbijanju pranja novca. Može se desiti i to da osoba koja pere novac transfere prikrije kao plaćanja za dobra ili usluge, na taj način ih prividno čineći zakonitima. Koriste se sljedeće metode:

- **prijenos novca;**
- **povlačenje gotovine s računa; i**
- **razdvajanje i spajanje računa.**

INTEGRIRANJE

Protuzakonito stečena sredstva se potom ponovo „nose“ u zakonitu ekonomiju. Moguće ih je uložiti u nekretnine, luksuzne stavke i poslovanje. Moguće metode uključuju:

- **fiktivne kredite/obrtanje sredstava/ugovore;**
- **prikrivanje vlasništva nad imovinom; i**
- **korištenje u transakcijama s trećim stranama.**

OSNOVNI KONCEPTI PRANJA NOVCA KOJI SE TIČU PROFESIONALNIH RAČUNOVOĐA

Detaljna provjera klijenta

Svrha detaljne provjere klijenta je steći više informacija i bolje razumijevanje njegovog identiteta i poslovanja, te iskoristiti te informacije i razumijevanje da se procijeni rizik da li bi klijent mogao biti uključen u pranje novca, odnosno da li traži računovođu koji će mu/joj pomoći u tome.

Politički eksponirana osoba

Pod politički eksponiranom osobom se smatra pojedinac kojem je povjerena istaknuta javna funkcija, poput političara ili rukovodioca državne, odnosno javne ustanove, te bi se za njih i članove njihovih obitelji moglo pokazati neophodnim da se provedu i dodatne provjere zbog povećanog rizika izloženosti korupciji i primanju mita.

Stalno praćenje

Pored izvorne detaljne provjere, za stalne klijente je potrebno redovno vršiti i dodatne provjere, naročito kada dođe do promjene njihove vlasničke strukture ili vrste privredne djelatnosti. U velikom broju jurisdikcija to je čak i zakonska obaveza.

Prijavljivanje sumnjivih aktivnosti

U nekim zemljama profesionalne računovođe su zakonski dužne prijaviti sumnju u pranje novca organima nadležnim za financijski kriminal. Za takve prijave se često koristi i naziv prijave sumnjivog poslovanja.

Šta o pranju novca kaže „Međunarodni kodeks etike za profesionalne računovođe“

Princip profesionalnog ponašanja nalaže profesionalnim računovođama da postupaju u skladu s relevantnim zakonima i drugim pravnim propisima. Odredbe o postupanju u slučaju neusklađenosti s normama i propisima (engl. skr. NOCLAR) Kodeksa Odbora za međunarodne standarde etike za računovođe (engl. skr. IESBA) propisuju etičku obvezu za profesionalne računovođe da prijave svaku sumnju u povredu zakona i drugih propisa, uključujući one koji uređuju pranje novca. Više informacija je dostupno u dokumentu „[Osnovni podaci o NOCLAR-u IESBA](#)“ te u osmoj i devetoj brošuri iz serije „[Pregled kodeksa](#)“, koje su IFAC i IAESB izdali u cilju unapređenja upoznavanja i razumijevanja ove problematike.

DODATNA POMOĆ

„Vodič iz primjene pristupa zasnovanog na rizicima za računovodstvenu profesiju“ Radne grupe za financijsko djelovanje nudi opća uputstva za borbu protiv pranja novca dok su pitanja u vezi s etikom uređena „[Međunarodnim kodeksom etike za računovođe](#)“. Detaljnije informacije o domaćim uvjetima možete zatražiti od svoje [profesionalne računovodstvene organizacije](#).

529 Fifth Avenue, New York 10017
www.ifac.org | +1 (212) 286-9344 | [@ifac](#) | [in](#) company/ifac

www.icaew.com
[@icaew](#) | [in](#) company/icaew

Ovo izdanje Osnove: Sprečavanje pranja pranja novca, Dio prvi: Uvod u sprečavanje pranja novca za profesionalne računovode, kojeg je u septembru 2020. na engleskom jeziku objavio International Federation of Accountants, u septembru 2023. je na bosanski jezik preveo Savez računovoda, revizora i finansijskih radnika Federacije BiH (SRRiF-FBiH) i umnožava ga uz dopuštenje IFAC. Odobreni tekst svih IFAC publikacija su ona izdanja koja je IFAC objavio na engleskom jeziku. IFAC ne snosi odgovornost za ispravnost i potpunost prijevoda, niti za postupanje koje bi moglo proisteći iz njega.

Tekst na engleskom jeziku Osnove: Sprečavanje pranja pranja novca,
Dio prvi: Uvod u sprečavanje pranja novca za profesionalne računovode © 2020. IFAC. Sva prava pridržana.

Tekst na bosanskom jeziku Osnove: Sprečavanje pranja pranja novca,
Dio prvi: Uvod u sprečavanje pranja novca za profesionalne računovode © 2023. IFAC. Sva prava pridržana.

Izvorni naslov: Anti-Money Laundering, The Basics: Installment 1 - Introduction to Anti-Money Laundering for Professional Accountants, (September 2020)

Obratite se na Permissions@ifac.org za dopuštenje za reprodukciju, pohranu ili prijenos ili za izradu drugih slične upotrebe ovog dokumenta